

J. GANETSKI

HELMIKUUSTA LOKAKUUHUN

Kun puhkesi Helmikuun vallankumous, olin Tukholmassa (Ruotsi). Monet puoluehenkilöt, jotka oleskelivat silloin ulkomailla, olivat läheisessä kosketuksessa puolueeseen ja seurasivat tarkkaavaisina kaikkea, mitä tapahtui Venäjällä, ja totesivat ilomielin, että vallankumouksen aalto kohosi yhä korkeammalle työläisten ja talonpoikain ja siinä luvussa myös sotilasasuun puettujen työläisten ja talonpoikain keskuudessa.

Aavistimme lähestyvän myrskyn. Kukaan ei kuitenkaan olettanut, että se puhkeaa niin äkkiä ja tulee olemaan niin murhaava tsaarinvallalle. Jo kuului ensimmäisiä jyrähdyksiä. Helmikuu toi ensimmäiset tiedot vallankumouksesta. Kuten aina sellaisissa tapauksissa, tiedot olivat epätarkkoja, epäselviä ja sekavia.

Kenen käsissä todellisesti oli valta? Eikö Nikolaita todellakaan enää ollut? Eikö todellakaan enää tule olemaan tsaareja? Kuka ja miten vangitsi tsaarin ministerit? Millaiset olivat Väli-aikaisen hallituksen ja Työväenedustajain Neuvoston keskinäissuhteet?

Nämä kysymykset eivät kiinnostaneet meitä vain sensaation vuoksi. Muistaen vuoden 1905 vallankumouksen opetukset, me olimme huolestuneita, levottomia uuden vallankumouksen kohtaloiden johdosta. Puolue-elimet oli ajettu maanalaisuuteen, ne eivät olleet riittävän lujia hallitsemaan puhjenneita tavattoman tärkeitä tapahtumia. Monta sataa parhainta, järkähtämätöntä ja lujaluontoista bolševikkia oli karkotuksella ja pakkotöissä ja vain vähitellen he alkoivat palata Pietariin ja muihin kaupunkeihin. Eikä kuitenkaan ollut mitään epäilystä, etteikö porvaristo tekisi kaikkensa anastaakseen vallan käsiinsä ja pystyttääkseen sopivan hetken tullen tsaristisen ikeen tilalle „Liberaalisen”, „tasavaltalaisen” ikeen.

Skandinaviassa olleet bolševikit pohtivat: mitä tehdä? Päätettiin: kaikki lähtevät viipymättä Venäjälle, mutta minä jään pitämään „yhteyttä” Vladimir Iljitšiin, joka asui Sveitsissä. Lähetimme Vladimir Iljitšille pitkän sähkeen, jossa esitimme oman analyysimme tilanteesta, pyysimme häntä sanomaan mielihiteensä ja lopuksi esitimme johtopäätöksen, että pidämme välttämättömänä hänen viipymätöntä matkustamistaan Venäjälle vaikkapa niin, että hän asuisi väliaikaisesti Suomessa.

Sähkeemme oli hyvin naiivi. Meidän „neuvomme” olivat tarpeettomia. Kysymys matkustamisesta oli askarruttanut yhtä paljon myös itseään Vladimir Iljitšä. Mutta miten se oli toteutettavissa — siinä pääasia. Alussa näytti, että Vladimir Iljitšin olisi, samoin kuin kaikkien muidenkin emigranttien, matkustettava Englannin kautta. Olihan julistettu amnestia, poliittiset oikeusjutut oli lopetettu, emigrantit palaavat vapaasti, samoin palaavat pakkotöissä olleet...

Se, mikä näytti monista selvältä, ei aina tyydyttänyt Vladimir Iljitšä. Vastaukseksi meidän sähkeeseemme sekä samanlaisiin sähköisiin, joita olivat lähettäneet toverit Pietarista, Vladimir Iljitš sähköitti minulle maaliskuun 30 päivänä Zürichistä Tukholmaan:

„Englanti ei koskaan päästä minua, pikemminkin internoi. Miljukov vetää nenästä. Ainoa toivo — lähettäkää joku Pietariin, saakaa Työläisten Edustajain Neuvoston kautta aikaan vaihtaminen internoituihin saksalaisiin. Sähköttäkää. *Uljanov.*”

Rinnan tämän sähkeen kanssa Vladimir Iljitš lähetti minulle pitkän kirjeen. Se on historiallinen asiakirja joka on todistuksena maailman suurimman johtajan koko nerokkuudesta ja teräväälisyydestä.

Tiedottaen lähetetystä sähkeestä hän kirjoittaa:

„On selvää, että englantilais-ranskalaisen imperialistisen pääoman käskyläinen ja venäläinen imperialisti Miljukov (ja kumpp.) ovat valmiita *kaikkeen*, petkutukseen, kavallukseen, kaikkeen, kaikkeen, estääkseen internationalisteja palaamasta Venäjälle. Pieninkin luottavaisuus siinä suhteessa niin Miljukovia kuin Kerenskiäkin (joutavaa löpöttelijää, objektiiviselta osuudeltaan Venäjän imperialistisen porvariston asiamiestä) kohtaan olisi suorastaan turmiollista työväenliikkeelle ja puolueellemme, hiposi internationalismin kavaltamista... Voitte kuvitella, mikä kidutus on kaikille meille istua tällaisena aikana täällä”¹.

Lenin, joka todisti aivan sodan alussa, että sota on imperiaalistinen, joka paljasti säälimättä kaikkien sotaa käyvien maiden

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, 4. ven. painos, s. 249.—*Toim.*

valehtelijoita, jotka yrittivät todistella, että sota on „puolustus-sotaa”, kirjoittaa edelleen kirjeessään:

„Ulkomaisten lehtien tuoreimmat uutiset osoittavat yhä selvemmin, että Kerenskin suoranaisella avulla ja Tšheidzen anteeksiantamattoman (lievästi sanoen) horjunnan ansiosta hallitus petkuttaa ja *menestyksellisesti* petkuttaakin työläisiä esittäen imperialistisen sodan „puolustus-sotana”. Pietarin tietotoimiston 30.III.1917 lähettämän sähkeen mukaan Tšheidze on antanut tämän tunnuslauseen täysin pettää itsensä, jonka tunnuslauseen — jos uskotaan tätä, yleensä tietenkin epäluotettavaa, lähdettä — on hyväksynyt myös työväen edustajain Neuvosto. Joka tapauksessa, vaikka tämä uutinen ei olisi oikeakaan, on sellaisen petkutuksen *vaara epäilemättä suunnattoman suuri*. Kaikki puolueen ponnistukset on suunnattava taisteluun sitä vastaan. Puolueemme häpäisisi itsensä ainiaaksi, tappaisi itsensä poliittisesti, jos antautuisi sellaiseen petkutukseen”¹.

Leniniä huolestuttaa Pietarin Neuvoston kirjava kokoonpano, sosiaalipatrioottien vallitseva enemmistö siinä. Siksi hän antaa kirjeessä tilanteen analyysin, tarkat päättäväiset ohjeet:

„Ei ole epäilystä, että työväen ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvostossa ovat monilukuisia ja vieläpä nähtävästi vallitsevana (1) imperialistisen porvariston mitä vaarallisimman asiamiehen Kerenskin kannattajat, Kerenskin, joka toteuttaa imperialismia, s.o. puolustaa ja perustelee lukemattomien helisevien fraasien ja tyhjien lupausten verholla sotaa, joka on *Venäjän taholta* rosvo- ja valloitus-sotaa; (2) Tšheidzen kannattajat, joka horjuu jumalattomasti sosiaalipatriotismin suuntaan ja kannattaa kautskylaisuuden koko mauttomuutta, koko järjettömyyttä. Puolueemme on velvollinen taistelemaan näitä *molempia* virtauksia vastaan mitä sitkeimmällä, mitä periaatteellisimmalla, mitä päättävimmällä, mitä säälimättömimmällä tavalla. Minä henkilökohtaisesti en horju hetkeäkään ilmoittaa ja ilmoittaa kirjallisesti, että pidän parempana jopa viipymätöntä pesäeroa kenestä tahansa puolueemme jäsenestä kuin myönnytyksiä Kerenskin ja Kumpp. sosiaalipatriotismille taikka Tšheidzen ja kumpp. sosiaalipasifismille ja kautskylaisuudelle”².

Yhtä loistavia ovat Leninin määritelmät imperialistisesta sodasta ja proletariaatin tehtävistä. Tässä kohden on esitetty yhtä selvästi ohjelma kansallisuuskysymyksestä.

„Sota ei ole lakannut olemasta imperialistinen Venäjän taholta *eikä voi lakata olemasta* niin kauan kuin (1) vallassa ovat tilanherrat ja kapitalistit, porvaristoluokan edustajat; (2) niin kauan kuin vallassa ovat sellaiset tämän porvariston

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, 4. ven. painos, s. 250.— Toim.

² Sama, ss. 250—251.— Toim.

suoranaiset asiamiehet ja palvelijat kuin Kerenski ynnä muut sosiaalipatriootit; (3) niin kauan kuin tsarismmin sopimukset englantilais-ranskalaisten imperialistien kanssa ovat voimassa (Gutškovin—Miljukovin hallitus on *ulkomailla suoraan* ilmoittanut — en tiedä, onko se tehnyt sen Venäjällä, — että se on *uskollinen* näille sopimuksille). Ne ovat rosvosopimuksia Galitsian, Armenian, Konstantinopolin jne. yms. anastamisesta; (4) niin kauan kuin noita sopimuksia *ei ole* julkaistu *eikä ole* kumottu; (5) niin kauan kuin *ei ole* katkaistu yleensä koko Venäjän liittoa englantilais-ranskalaisten porvarillisten, imperialististen hallitusten kanssa; (6) niin kauan kuin valtiollinen valta Venäjällä *ei ole* siirtynyt imperialistiselta porvaristolta (pelkät lupaukset ja „pasifistiset” lausunnot, niin paljon kuin niihin uskovatkin tyhmänlaiset Kautsky, Tšheidze ja kumpp., *eivät* muuta porvaristoa *ei*-porvaristoksi) proletariaatin *käsiin*, joka vain yksin pystyy sillä ehdolla, että sitä kannattaa köyhin osa talonpoikaista, sanoutumaan irti *ei sanoissa*, vaan teoissa pääoman eduista, imperialistisesta politiikasta, sanoutumaan irti muiden maiden rosvoamisesta, vapauttamaan isovenäläisten sortamat kansat *täydellisesti*, vetämään pois sotajoukot Armeniasta ja Galitsiasta *heti* jne; (7) vain proletariaatti pystyy, jos se vapautuu kansallisen porvaristonsa vaikutuksesta, saamaan *kaikkien* sotaa käyvien maiden proletaarien *todellisen* luottamuksen ja ryhtymään *heidän kanssaan* neuvotteluihin rauhasta...”¹

Sanomattoman arvokas niin meille kuin myös veljespuolueillemme ulkomailla on V. I. Leninin ohje siitä, miten työläisille on selitettävä monimutkaisia poliittisia kysymyksiä:

„Työläisille on sanottava *totuus*. On selitettävä, että Gutškovin — Miljukovin ja kumpp. hallitus on imperialistinen hallitus, että työläisten ja talonpoikain on *ensin* (nyt tai Perustavan kokouksen vaalien jälkeen, jos kokouksen suhteen ei petkuteta kansaa, ei lykätä vaaleja sodan jälkeiseen aikaan, kysymystä momentista täältä käsin ei voida ratkaista), ensin heidän on annettava *kaikki* valtiovalta työväenluokan, pääoman vihollisen, imperialistisen sodan vihollisen käsiin ja vain silloin heillä on *oikeus* kutsua *kaikkien* kuninkaiden ja *kaikkien* porvarillisten hallitusten kukistamiseen.”²

Ylempänä siteeratun Vladimir Iljitšin kirjeen samoin kuin hänen kuuluisat „Kirjeensä kaukaa” minä lähetin täsmällisesti Pietariin. Silloin, kun Lenin oli vielä Sveitsissä hän ei epäillyt sitä, etteikö proletariaatilla olisi mahdollisuutta ottaa valtaa käsiinsä ja viitoitti jo vallankumouksen ensi päivinä puolueelle tien lähestyvään Lokakuun vallankumoukseen.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, 4. ven. painos, ss. 251—252.— Toim.

² Sama, s. 252.— Toim.

Väliaikainen hallitus pyrki epäilemättä aivan vallankumouksen alusta tyynnyttämään puhjennutta myrskyä ja itseasiassa lopettamaan vallankumouksen. Mutta yllätettynä ja riittämättömän voimakkaana se ei rojhennut heti alkaa toteuttaa vainoimenpiteitä verivihollisiaan — bolševikkeja vastaan. Toverimme Pietarissa käyttivät sitä heti hyväkseen. Leninin kanssa alkanut lennätinyhteys ja kirjeenvaihto, jotka tapahtuivat minun välitykselläni Tukholman kautta, ei heitä tyydyttänyt. Se ei ollut riittävän luotettava keino eikä sitä kautta voitu kaikesta puhua. Siksi he järjestivät yhteyden Leniniin oman bolševistisen „diplomaattisen kuriirin” välityksellä, joka toi meille aineiston välittömästi Tukholmaan.

Helmikuun vallankumouksen ensimmäinen kaiku saattoi ulkomailla eri kaupungeissa olleet venäläiset porvarit järjestö-riemun valtaan. He iloitsivat ja järjestivät kaikkialla luke-mattomia juhlakemuja, joissa lörpöttelivät loputtomasti ja tuhosivat melkoisia määriä alkoholijuomia. He lahjoittelivat mielellään varoja emigranttikomitean kassaan, joka oli perustettu avun antamiseksi Venäjälle palaaville poliittisille emigranteille.

Samanlainen komitea oli perustettu myös Tukholmassa. Siihen kuului erilaisten vallankumouksellisten puolueiden ja järjestöjen edustajia. Tähän komiteaan en liioin voinut luottaa. Minun oli siltä paljon salattava. Pidin ankarasti salassa Leninin tulon suunnitelman, koska olin varma, että komitean kautta tiedotettaisiin siitä myös Miljukoville. Väliaikainen hallitus jätti kaikkialle vanhat tsaarin lähettiläät. Heihin ei tietenkään voitu uskoa hituistakaan, ja komitea Tukholmassa oli suuressa ystävyudessa lähettilään kanssa...

Mutta miten järjestää Vladimir Iljitšin tulo? Hänen suunnitelmaansa ei ollut kovinkaan helppo toteuttaa. Ei ollut niinkään helppoa saada arvoisaa Väliaikaista hallitusta „auttamaan” Vladimir Iljitšin tuloa ja lisäksi Saksan kautta: mitä siitä olisi sanonut korkea-arvoinen Entente?

Aika kului, mutta Vladimir Iljitšin oli kiduttava yhä Sveit-sissä. Niin, kirjaimellisesti sanoen kiduttava, ja nämä tuskat synnyttivät hänellä hyvin omalaatuisen matkasuunnitelman.

Aivan odottamatta sain Vladimir Iljitsiltä sähköen, jossa hän tiedotti, että minulle on lähetetty tärkeä kirje, jonka saamisesta hän pyytää tiedottamaan sähköellä. Noin kolmen päivän kuluttua sain postissa kirjan Sveitsistä. Arvasin, että kirjan kannesta löydän Iljitšin kirjeen. Niin osoittautuikin. Kirjan kannessa oli Iljitšin kirjelappu ja... hänen valokuvansa. Lappuun oli kirjoitettu suunnilleen seuraavaa: — Enempää ei voida odottaa, kaikki toiveet legaalisesta matkustamisesta ovat turhia. On hinnalla millä hyvänsä päästävä viipymättä Venäjälle ja ainoa suunnitelma on seuraava: löytäkää minun näköiseni ruotsalainen.

Mutta minä en hallitse ruotsin kieltä ja siksi ruotsalaisen pitää olla kuuromykkä. Lähetän teille kaiken varalta valokuvani.

Luettuani kirjelapun ymmärsin kuinka Vladimir Iljitš oli tuskistunut, mutta tunnustan, että nauraa hohotin kovin tälle mielikuvitukselliselle suunnitelmalle. Vain epätoivo saattoi synnyttää sellaisen suunnitelman... Ja mitä varten oli valokuva? Olin tuntenut Vladimir Iljitšin vuodesta 1903. Tapasimme hyvin usein ja ennen sotaa asuimme kaksi vuotta perätysten samassa kaupungissa, Krakovassa... Kuitenkin lähetetty valokuva käytettiin heti hyväksi. Kahden päivän kuluttua se julkaistiin Ruotsin vasemmistososialidemokraattien päivälehdessä „Politiken” ja sen alla Vorovskin kirjoittama pääkirjoitus: „Venäjän vallankumouksen johtaja”...¹

Sillä välin sveitsiläisessä siirtokunnassa käytiin kiihkeitä väittelyjä: voidaanko matkustaa Saksan kautta ja millä ehdoilla.

Kun kaikki toiveet siitä, että Väliaikainen hallitus auttaisi turvaamaan matkustamisen Englannin kautta, osoittautuivat turhiksi, Sveitsissä olleet emigrantit päättivät ryhtyä neuvotteluihin Saksan hallituksen kanssa.

Neuvotteluja kävi sveitsiläinen sosialidemokraatti Platten. Saksan hallitus hyväksyi emigranttisiirtokunnan laatimat ehdot.

Nämä ehdot olivat seuraavat:

1) Matkustavat kaikki emigrantit sotaan suhtautumisestaan riippumatta.

2) Vaunu, jossa emigrantit matkustavat, nauttii eksterritoriaalioikeuksia, kenelläkään ei ole oikeutta tulla vaunuun ilman Plattenin antamaa lupaa. Ei mitään passien eikä matkatavaroitten tarkastusta.

3) Matkustavat sitoutuvat agitoimaan Venäjällä sen puolesta, että päästetyt emigrantit vaihdettaisiin vastaavaan määrään internoituja itävaltalais-saksalaisia.

Näistä ehdoista huolimatta menševikit, vaikka olivatkin ne hyväksyneet, eivät rohjenneet matkustaa. He odottivat yhä siunausta matkustamiseen edustajain Neuvostolta.

Huhtikuun 7 päivänä Vladimir Iljitš lähetti minulle seuraavan kiireellisen sähkeen:

„Huomenna lähtee 20 henkeä. Odottakoot Lindhagen ja Ström² välttämättömästi Trelleborgissa³...”

Uljanov.”

¹ „Politiken”, № 80, huhtikuun 6 päivänä 1917.— *Toim.*

² Molemmat ruotsalaisia sosialidemokraatteja, parlamentin jäseniä.— *J. G.*

³ Ruotsalainen satama ja toisella puolen saksalainen Sasniz.— *J. G.*

Salasin sähkeen emigranttikomitealta. Leninin tulosta voi tiedottaa vasta sitten kun hän on jo Ruotsissa.

Päätin käydä Malmössä (sieltä on tunnin matka Trelleborgiin).

Kävelin koko päivän levottomana Malmössä... „Tulevatko? Eivätkö saksalaiset tee matkalla heille jotain kolttosia?” Nämä ajatukset huolestuttivat kovin minua. Vihdoin illansuussa matkustimme erään paikallisen toverin kanssa Trelleborgiin. Laiva tuli rantaan... Mutta mikä harmi: ei ollut Iljitšiä eikä muita.

Olinko laskenut väärin tulopäivän vai sattui Leninille jotain matkalla? En saanut mitään selvää, oli odotettava seuraavaan päivään.

Palasimme takaisin Malmöön. Yö kului hitaasti, ja sitäkin hitaammin seuraava päivä... Lähdin taas Trelleborgiin... Mutta laiva ei taaskaan tuonut meidän matkustajiamme...

Ajoin takaisin Malmöön. Yön pitkään laadin kaikenlaisia suunnitelmia saadakseni selvää asiasta. Aamulla soitin puhelimesta vaimolleni Tukholmaan — ei mitään tietoja. Sähköitin kiireellisesti Sveitsiin — ei mitään vastausta. Jätin ruotsalaisen toverin Malmöön, missä hänen oli odotettava minun puhelinsoittoani, ja itse lähdin kolmannen kerran Trelleborgiin.

Ehdotukseeni sähkeen lähettämisestä Sasniziin asemapäällikkö selitti, että laiva on jo sieltä lähtenyt...

— Eikö voisi lähettää laivaan radiosähköttä? — kysyin häneltä...

— Voi, mutta otetaan vastaan vain virkasähköttä.

Huomattuani asemalla tsaarinaikaisen Punaisen ristin ilmoituksen selitin asemapäällikölle, että Punainen risti on komentanut minut ottamaan vastaan ryhmän poliittisia emigrantteja ja siksi pyydän tiedustamaan kapteenilta, onko se ryhmä laivassa, montako miestä, naista ja lasta, jotta voisin hyvissä ajoin tilata paikat vaunussa. Minun onnistui saada asemapäällikkö taipumaan ja hän lähetti kapteenille sähkeen:

„Hra Ganetski tiedustelee matkustaako hra Uljanov, kuinka monta miestä, naista ja lasta matkustaa hänen kanssaan”.

Noin 20 minuutin kuluttua saadaan vastaus:

„Hra Uljanov tervehtii hra Ganetskia ja pyytää häntä varaamaan liput.”

Sähkeessä sanottiin montako henkeä oli kumpaakin sukupuolta.

Elvyin. Päällikkö ei käsittänyt minussa tapahtunutta muutosta. Ensi työkseni kiiruhdin puhelimeen, tiedotin Malmössä olevalle toverille tulosta ja pyysin varaamaan tilatun vaunun Tukholmaan sekä illallisen lähimmästä ravintolasta asemalla. Puhuin puhelimesta vaimoni kanssa ja pyysin täyttämään jättä-

mäni suunnitelman hotellin suhteen jne. Vaimoni muun muassa sanoi, että Lenin lähetti Sasnizista huhtikuun 13 päivänä seuraavan sähkeen:

„Tänään kello 6 Trelleborg”.

Tilasin liput Malmöön ja varoitin tulliviranomaisia, että saapuu ryhmä emigrantteja. Olin tavattoman kiihtynyt. Aloin agitoida tullityöntekijöitä vallankumouksemme hyväksi. Selitin sen merkitystä ja Leninin osuutta siinä. Virkamiehet kuuntelivat tarkkaavaisesti, lupasivat olla tarkastamatta matkatavaroita, pyysivät vain... näyttämään heille Leninin.

Laiva lähestyi. Ne muutamat minuutit tuntuivat minusta iäisyydeltä... Vihdoin laiva kiinnitettiin laituriin. Toinen toisensa jälkeen ilmestyivät Vladimir Iljitš, Nadežda Konstantinovna ja monia muita tuttuja tovereita.

Tulisia tervehdyksiä, kysymyksiä, hyörinää, lasten huutoja. Minulla kihosivat ilonkyyneleet silmiin. Ei saanut viivytellä minuuttiakaan... Neljännestunnin kuluttua lähti juna Malmöön. Tullivirkailijat eivät tarkastaneet tavaroita, pyysivät vain täyttämään lupauksen ja näyttämään heille vallankumouksen johtajan...

Istuimme jo vaunussa, kun sain tietää, millaisissa oloissa he saivat sähkeeni laivalla.

Asia oli siten, että ruotsalaiset saattoivat sodan aikana vammaan sellaisen säännön, että kaikkien Ruotsiin saapuvien oli täytettävä mitä yksityiskohtaisempi ja ikävin kyselykaavake. Vladimir Iljitšille myös tuotiin hyttiin sellainen kaavake. Iljitš neuvotteli tovereiden kanssa — kaikilla oli jo kaavakkeet. Mitä tämä merkitsi? Ja Vladimir Iljitš tuli johtopäätökseen, että saksalaiset olivat petkuttaneet: itse päästivät, mutta tiedottivat Ruotsin poliisille — ja se nyt kävi käsiksi... Heti kokoontui „sotaneuvosto”. Mitä tehdä? Onko Iljitšin kirjoitettava oma vai valesukunimi? Äkkiä tuli kapteeni paperi kädessä ja kysyi kuka on herra Uljanov. Iljitš oli varma, että hänen olettamuksensa oli oikea ja hänet tultiin pidättämään. Salata oli turhaa, mereen et hyppää. Vladimir Iljitš sanoi, että hän on Uljanov. Silloin kapteeni tiedotti minun sähkeeni tekstin...

Saavuimme Malmöön. Ruotsalainen toveri odotti meitä... Aseman lähellä ravintolassa oli valmiina erinomainen illallinen. Neljä päivää kestäneellä matkalla väsynyt ja nälkäinen emigranttiseura kävi ahneesti ruotsalaisten voileipien kimppuun. Eräs tovereista huomautti: „Nyt uskon, että Venäjällä on vallankumous, kun emigrantteja voidaan näin kestitä...”

Erikoisvaunu oli jo paikalla. Neljännestunnin kuluttua olimme jo matkalla Tukholmaan. Vladimir Iljitš, Nadežda Konstantinovna ja läheisimmät toverit istuivat erikoisessa vauunosastossa. Keskustelu jatkui myöhäiseen yöhön. Vladimir

Iljitš koko ajan kyseli Venäjältä saatuja viimeisimpiä tietoja. Hän puhui edessäolevasta proletariaatin sitkeästä taistelusta, kehittyvän vallankumouksen näköaloista ja siitä, millainen tulee olemaan vallankumous. Hän puhui vaarasta, joka uhkasi Kerenskin taholta, vaikka tämä ei silloin vielä näytellytkään erikoisempaa osaa. Vladimir Iljitš sanoi, että ulkomaille on välttämättömästi jätettävä puoluesolu yhteyden ylläpitämiseksi puolueen (Venäjällä) ja ulkomaailman välillä ja yleensä „kaiken varalta”. Suunniteltiin muodostettavaksi puolueen Keskuskomitean ulkomainen byroo, johon tulisimme kuulumaan V. V. Vorovski ja minä. Vasta kello 4 aamulla meidän onnistui saada suostuteltua Vladimir Iljitš hiukan nukahtamaan.

Kello 8 aamulla eräällä asemalla ennen Tukholmaa vaunuun ryntäsi joukko tukholmalaisia kirjeenvaihtajia, jotka olivat saaneet virkaveljiltään Malmöstä lennätintiedotuksen Leninin saapumisesta. Vladimir Iljitš ei ottanut heitä vastaan. Heille vastattiin, että Tukholmassa annetaan tiedotus lehdistöä varten.

Kello 9 olimme jo Tukholmassa. Asemalla otettiin filmikuvia ja Vladimir Iljitšin ei mitenkään onnistunut päästä huomaa-mattomana.

Vladimir Iljitš ei koko päivässä levähtänyt hetkeäkään. Hän ei tahtonut kuullakaan vaikkapa vain yhden päivän levosta Tukholmassa. Hänelle oli joka hetki kallis. Pidettiin saapuneiden (he kuuluivat eri puolueisiin: bolševikkeihin, menševikkeihin, eserreihin, bundilaisiin, anarkisteihin) kokous; laadittiin tarkka pöytäkirja matkasta ja kaikki allekirjoittivat sen, oli käynnissä ulkomaisen byroon järjestäminen. Vladimir Iljitš jätti meille yksityiskohtaiset ohjeet. Hän kiiruhti ostamaan viimeksi ilmestyneitä uusia kirjoja ja valitsi vielä jotain puolueaineistoa.

Emme huomanneetkaan, kun oli jo lähdeittävä junalle. Jälleen asema, hyörinää, hälinää, melua, lasten huutoja ja itkua. Vladimir Iljitš huolehti kaikista, tiedusteli, onko toverit järjestetty hyvin, varsinkin hän huolehti lapsista. Juna lähti liikkeelle... Hengitystämme pidätellen tervehdimme jäähyväisiksi suurta johtajaamme ja ajattelimme: „Hän suuntaa vallankumouksen oikeille raiteille...”.

